

О.Ю. Шостко, д.ю.н, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», завідувач сектору дослідження проблем міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю Інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМ КК УКРАЇНИ ЩОДО СТІЙКИХ ЗЛОЧИННИХ ОБ'ЄДНАНЬ

У тезах проаналізовані деякі норми КК України, які потребують удосконалення з точки зору ратифікованої Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, а також з урахуванням кримінологічного розуміння феномену організованої злочинності.

В тезах проаналізовані деякі норми УК України, які потребують удосконалення з точки зору ратифікованої Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, а також з урахуванням кримінологічного розуміння феномену організованої злочинності.

Some norms of Criminal Code of Ukraine are analyzed in theses, that require an improvement from the point of view of the ratified Convention of the UNO against the transnational organized crime, and also taking into account the criminology understanding of the phenomenon of the organized crime.

Важливим елементом стратегії протидії організованій злочинності є законодавче вирішення і закріплення основних положень, згідно з якими особи, діяння яких містять ознаки організованої злочинної діяльності, притягаються до кримінальної відповідальності. Від того, наскільки адекватно, зрозуміло й точно відображено відповідні норми в кримінальному кодексі, а також у джерелах інших галузей законодавства, залежить їх правильне застосування, що безпосередньо впливає на ефективність діяльності органів кримінальної юстиції.

Загальноприйнятим поглядом стосовно відокремлення організованої злочинності від інших видів злочинності є те, що в основу такого відмежування покладено характер і ступінь взаємодії злочинців при здійсненні протиправної діяльності (тобто організаційний рівень злочинної поведінки). У КК України 2001 р. в межах інституту співучасті було враховано це положення.

Проявом організованої злочинності є організована злочинна діяльність. Ми підтримуємо думку багатьох українських науковців (в першу чергу А. П. Закалюка) про те, що у КК України потрібно зафіксувати кримінально-правове визначення *організованої злочинної діяльності*, яке буде спиратись на кримінологічне розуміння феномену організованої злочинності. Зазначимо, що стійкі злочинні об'єднання (ОГ та ЗО) є своєрідними колективними суб'єктами організованої злочинної діяльності.

Організовані злочинні формування з кожним роком опановують усе нові види і форми злочинної діяльності, то така їх поведінка не охоплюється межами звичайного об'єднання суб'єктів злочину, передбаченого законом. Кримінальний кодекс України повинен урахувати специфічний зміст організованої злочинної діяльності, за яким вона й відрізняється від загальнокримінальної злочинності, про що доволі докладно описано у вітчизняній та зарубіжній кримінологічній і соціологічній літературі.

Відповідно до ратифікованої Верховною Радою України Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, *організована злочинна група* визначається як структурно оформлена група в складі трьох або більше осіб, що існує протягом визначеного (конкретного) періоду часу і діє узгоджено з метою вчинення одного чи декількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, для того, щоб одержати, прямо або опосередковано, фінансову або іншу матеріальну вигоду.

Структурно оформлена група означає групу, яка не була випадково утворена для негайного скоєння злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорено безперервний характер членства або створена розвинута система. Слід звернути увагу і на той факт, що специфічною ознакою сучасної організованої злочинності є те, що все частіше спільноти злочинців взаємодіють у рамках вільних мережних структур, а не ієрархічних ЗО. У Загребській декларації про міжнародне співробітництво в боротьбі з тероризмом, корупцією і транскордонною організованою злочинністю також нагадується про те, що організована злочинна група не потребує визначення функцій своїх членів, ієрархії, безперервності членства в ній або розвинутої структури. Такий підхід європейських наукових кіл і практиків до визначення сутності організованої злочинної діяльності говорить на користь більш широкого розуміння названого феномену.

Слід звернути увагу і на таке. Згідно із застереженням української сторони, у вітчизняному кримінальному законодавстві поняттю «серйозний злочин» відповідають поняття «тяжкий» і «особливо тяжкий». Тут існує суперечність між строками покарання. Мінімальний строк позбавлення волі за тяжкий злочин згідно з КК України – 5 років. Серйозний злочин відповідно до Конвенції карається позбавленням волі на строк не менше 4 років. Отже, потрібно узгодити положення вітчизняного кримінального законодавства із цим міжнародним документом. Крім того, п. 3 ст. 5 Конвенції містить суттєве зауваження, щоб держави-учасниці відносили до числа серйозних злочинів усі злочини, вчинені за участю організованих злочинних груп.

Потребують нової редакції частини 3 і 4 ст. 28 КК України. Замість мети – вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів¹ – слід визначити, що кінцевою метою ОГ і ЗО є спільна діяльність групи осіб, спрямована на одержання прямо чи опосередковано фінансової або іншої матеріальної вигоди, як це й передбачено в Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Необхідно зазначити, що, відповідно до «Керівних принципів боротьби з організованою злочинністю» Комітету міністрів РЄ, метою організованої групи також визначено одержання прибутку і (або) влади. Таким чином, українське законодавство буде приведено у відповідність із цими міжнародними документами, що сприятиме його зближенню з європейським.

В.К. Матвійчук, д.ю.н., професор,
перший проректор вищого навчального закладу «Національна академія управління», заслужений працівник народної освіти України

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ПОТРЕБУЄ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У роботі з використанням концепції інтеграційної політики України пропонуються зміни і доповнення до деяких статей Кримінального кодексу України.

¹ На наш погляд, визначати якісну відмінність організованого об'єднання через тяжкість злочинів, які тільки плануються злочинцями, є недоречним. Слід урахувати, що для вдосконалення, прикриття своєї основної злочинної діяльності ОГ та ЗО можуть скоювати злочини різного ступеня тяжкості.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**10 РОКІВ ЧИННОСТІ
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ, УДОСКОНАЛЕННЯ
ТА ПОДАЛЬШОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ
ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

13–14 жовтня 2011 року

Харків
«Право»
2011

ББК 67.9(4УКР)308

Д 37

Редакційна колегія:

В. Я. Тацій (головний редактор);

В. І. Борисов (заступник головного редактора);

А. П. Гетьман, М. І. Панов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова,

Л. В. Дорош, І. О. Зінченко

Д 37 **10 років** чинності Кримінального кодексу України: проблеми застосування, удосконалення та подальшої гармонізації із законодавством європейських країн : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 13–14 жовт. 2011 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2011. – 456 с.

ISBN 978-966-458-289-3

© Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2011

© Інститут вивчення проблем злочинності Національної академії правових наук України, 2011

© «Право», 2011

ISBN 978-966-458-289-3